

Totuus

Ellei mikään olisi todella totta, emme voisi edes puhua toisillemme, ymmärtää toisiamme ja elää yhdessä. Emme voisi koskaan olla varmoja, puhummeko samasta asiasta, emmekä kykenisi sopimaan, mitä yhdessä pitäisi tehdä. Emme esimerkiksi voisi tietää ja olla yksimielisiä siitä, tehtiinkö jalkapallopelissä maali, ellei olisi yhteistä käsitystä siitä, mitä 'maalin tekeminen' tarkoittaa ja mistä havaitsemme, koska maali syntyy. Tai emme voisi ratkaista, oliko jokin tilanne paitsio tai pitääkö määrätä kulmapotku, elleimme ymmärtäisi näitä sanoja samoin ja osaisi havaintojemme perusteella päättää, milloin joku on paitsiossa tai pallo menee päätyrajan yli kulmapotkuksi.

...SE ON
TUOLLA
JOSSAIN...

On olemassa hyvin monia keinoja tutkia, onko jokin totta vai ei. Voimme lukea tietoa kirjoista, etsiä sitä verkosta tai kysyä toisilta ihmisiltä. Voimme tunnustella oman kokemuksemme perusteella, vaikuttaako jokin käsitys luotettavalta ja uskottavalta. Voimme käyttää aistejamme: nähdä silmillämme hiipiikö pihalla kissa, haistaa onko ruoka pilaantunutta, maistaa tuliko teehen jo sokeria, tunnustella kylpyveden lämpötilaa, kuunnella kuuluuko radiosta suosikkilaulajamme ääni. Näin kokemuksemme antaa meille keinoja arvioida, miten asiat ovat.

Toisaalta voimme usein erehtyäkin. Kissalta näyttävä saattoikin olla pieni koira. Vesi on sittenkin vielä kylmää, vaikka se ensikoketuksella tuntui lämpimältä. Ja monet laulajat kuulostavat hyvin samanlaisilta. Myös kirjoissa on paljon virheellistä ja vanhentunutta tietoa. Internetissä on vaikea tietää, mihin verkkosivuun tai kirjoittajaan voi luottaa ja kuka yrittää vain hämätä tai ajaa omaa asiaansa. Toiset ihmiset voivat antaa meille väärä vastauksia, joita kuvittelevat oikeiksi.

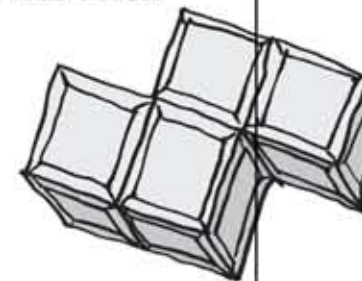
Niinpä tarvitsemme menetelmiä, joilla voimme tutkailla kokemuksiamme, havaintojamme, lukemaamme ja kuulemaamme tarkasti. On tutkittava omia uskomuksiamme kriittisesti. Filosofisen ajattelun perinteessä on keskitytty juuri tähän, kehittämään ajattelun menetelmiä, joilla yritetään tarkasti erottaa luotettavaa tietoa epäluotettavasta.

Filosofiset työvälineet, joiden käyttöä edellä kirjassa harjoiteltiin, tarjoavat apunsa kriittiselle ajattelulle. Näillä ajattelun apuvälineillä voi järjestelmällisesti työstää tietoon ja totuuteen liittyviä kysymyksiä. Siihen pyri-

tään tässä luvussa. Tarkoitus on tavoitella täsmällisempää ajattelua ja havainnointia. On pohdittava kuulemaamme, maistamaamme, tuntemaamme ja ajattelevaamme myös epäilevästi. Joukossa voi aina olla virheellisiä havaintoja ja uskomuksia. Onko siis perusteita todella luottaa siihen, että asiat ovat kuten havaitsemme, uskomme ja väitämme niiden olevan – vai voisivatko ne olla toisin?

Entä olemmeko itse mielipiteinemme oikeassa – vai olisiko hyviä perusteita muuttaa käsityksiämme?

Taitavassa ajattelussa liitämme tiedon, kokemuksen ja havaintojen yksittäisiä palasia laajempaan asiayhteyteen. Näin arvioimme niiden kohdallisuutta ja saamme lisää tietoa.

1 TIEDÄMME PALJON

a) Valitse kantasi seuraaviin väitteisiin. Merkitse kunkin kohdalle, tiedätkö mielestäsi, onko väite tosi tai epätosi, vai oletko epävarma asiasta.

1. *Ympyrä on pyöreä.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.

2. *Ulkona on punainen auto.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.

3. *Ulkona joko parhaillaan sataa tai ei sada.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.

4. *Jos juo paljon, on pian mentävä vessaan.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.

5. *Tiedän oman nimeni.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.

6. *On ikävää, kun joku on vihainen.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.

7. *Meidän kaikkien pitäisi auttaa toisiamme.*

Tiedän, että väite on tosi. En tiedä, onko väite tosi. Tiedän, että väite on epätosi.